

Motion till riksdagen 2022/23:843

av **Daniel Bäckström m.fl. (C)**

Hållbara gröna och blå näringar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lyfta fram försörjningstrygghet under kris och krig som ett strategiskt område i en uppdaterad livsmedelsstrategi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra den strategiska planen 2023–2027 för EU:s gemensamma jordbrukspolitik så att den tydligare adresserar försörjningstrygghet och försörjningsförmåga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stötta nya metoder och användningen av ny teknik för en effektivare gödselanvändning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nationellt mål för återföring av fosfor och kväve på 70 respektive 20 procent till jordbruket bör införas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta strategiskt för en inhemsk produktion av mineralgödsel och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att sänka skatten på förnybara drivmedel inom reduktionsplikten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka jordbrukets långsiktiga lönsamhet med ett jordbruksavdrag som fullt ut ersätter dagens nedsättning av dieselskatt och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en biopremie som utjämnar prisskillnaderna mellan fossil diesel och förnybara alternativ och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de gröna näringarnas kontakter med myndigheter bör underlättas genom ett förenklat uppgiftslämnande och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontinuerligt arbeta för att förenkla regler för små eller nystartade livsmedelsföretag och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under 2023 förändra miljöbalken enligt tidigare tillkännagivande så att jordbruket inte benämns som miljöfarlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över avgiftsmodellen för köttkontrollen och hur den kan differentieras och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och utveckla undantagen för de areella näringarna i strandskyddslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta lokala producenter av öl, vin och andra alkoholhaltiga drycker att sälja en mindre volym till besökare och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en smidig implementering av den nya jordbrukspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för den svenska CAP-budgeten återinföra ersättningen för vallodling i slättbygd och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka jordbrukets konkurrenskraft genom att inom ramen för den svenska CAP-budgeten öka anslagen för start- och investeringsstöd och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för åkermarken och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för åtgärder kring biotopskydd och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att öka de offentliga insatserna för jordbrukets klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverken för periodiseringsfonder så att dessa blir sjukpenninggrundande och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utveckla och driva företag på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor och män ska ha lika goda möjligheter att få EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta möjligheterna att ta in utländsk arbetskraft genom att ansökningsprocesserna blir bättre anpassade till de gröna näringarnas behov och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att värna dagens regelverk för arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka lantbruksnäringens inflytande över naturbruksutbildningarna och att värna de sammanhållna naturbruksskolorna genom höjda kvalitetskrav och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utveckla fler branschskolor inom naturbruksområdet och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa meritpoäng för områdeskurser på yrkesprogram och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till stärkt forskning och utveckling inom de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska utveckla sitt arbete för ansvarsfull och minskad antibiotikaanvändning i djurhållningen globalt samt verka för ett globalt avtal för att hantera antibiotikaresistensen och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU:s forskningssatsningar på antibiotika ökar och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under 2023 genomföra insatser för att det i offentlig upphandling av livsmedel ställs krav på gott djurskydd och god miljöhänsyn och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla för lokala leverantörer och producenter att delta i den lokala offentliga upphandlingsprocessen av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att inrätta en nationell kontrollstyrka med fokus på systematiskt livsmedelsfusk och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillämpningen av djurskyddslagen bör vara likvärdig runt om i landet och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna med att ha en organisation som sköter djurskyddskontrollerna i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under 2023 ge i uppdrag till Jordbruksverket tillsammans med andra berörda myndigheter att identifiera och stävja organiserad smuggling av sällskapsdjur och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under 2023 göra det möjligt för veterinärer att anmäla misstanke om illegal införsel av sällskapsdjur och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU ska arbeta för bättre kontroller av transporter med levande djur och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU inför ett förbud mot osäkra resor till tredjeländer om det inte går att garantera säkra djurtransporter och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det införs en generell och stark djurskyddslagstiftning på EU-nivå för att höja det gemensamma djurskyddet till minst svensk nivå och tillkännager detta för regeringen.

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riva upp den nya lagen om obligatorisk märkning och registrering av katter till förmån för dagens system med frivillig märkning och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp den nya lagen om olaga intrång och hemfridsbrott i syfte att öka tryggheten för djurhållande företagare, deras anställda och familjer och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över den breda hästnäringens finansiering och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanta hästhållningen från strandskyddsreglerna och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp den nya konsumentlagen så att djur inte far illa på grund av långdragna processer och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för snabbare tillståndsprocesser för att starta och bedriva vattenbruk och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja kunskapen hos handläggare som handlägger ärenden om vattenbruk, exempelvis landbaserad fiskodling, och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga regelverk och tillstånd för landbaserat vattenbruk kraftigt bör förenklas och effektiviseras och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över tillgången till investeringsstöd för landbaserat vattenbruk och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skrivningarna om nya livsmedel i miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur befintliga miljöersättningar kan effektiviseras och öka till näringsverksamheter som vidtar åtgärder för att anlägga och odla blå fånggrödor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftning som utgör ett hinder för odling av olika typer av blå fånggrödor och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att insjöfiskets och det kustnära och regionala fiskets regler och administration bör ställas i proportion till den verksamhet som bedrivs och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en mer restriktiv uppskattning av MSY inför EU:s beslut om fiskekvoter för Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till regional förvaltning av fiskekvoter som involverar lokala och regionala aktörer i större utsträckning bör utredas och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hänsyn bör tas till kustsamhällellenas utveckling samt samhällsnyttan vid fördelningen av kvoter i det pelagiska respektive det demersala fisket och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta ut trålgränsen tolv sjömil längs hela Östersjökusten och tills vidare och tillkännager detta för regeringen.

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett permanent och generellt förbud mot bottentrålning i samtliga svenska vatten, men att undantag bör kunna tillåtas när det kan ske utan negativ inverkan på havsmiljön, och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna för yrkesfiskare att snabbare ställa om till mer skonsamma fiskeredskap i Sverige och verka för att EU uppdaterar sin förordning om fiskeredskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta nyrekrytering och generationsskiftet inom svenskt fiske och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Svenskt jordbruk står för god djuromsorg, säker mat, öppna landskap, miljöhänsyn och arbetstillfällen. Jordbruket spelar en viktig roll i omställningen till ett hållbart samhälle. Det tillhör de bästa länderna i världen när det exempelvis gäller låg och ansvarsfull antibiotikaanvändning, liten förekomst av salmonella, god omsorg om djuren samt klimatpåverkan. För att upprätthålla de högre kraven i ett internationellt perspektiv måste svenskt jordbruk ges rätt förutsättningar och konkurrenskraften behöver stärkas.

Sverige erbjuder med sin långa kust och stora tillgång på vatten goda möjligheter att bedriva fiske och hållbart vattenbruk. De blåa näringarna är en del av Sveriges livsmedelsförsörjning och bidrar även till arbetstillfällen, lokalt företagande, besöksnäring samt bevarandet av kulturhistoriska värden och identiteten i fiskarsamhällen. Med rätt politiska och ekonomiska förutsättningar kan dessa näringar växa sig starkare i framtiden.

Ett lönsamt och hållbart lantbruk är grunden

Vi svenskar kan var stolta över det jordbruk som bedrivs i vårt land. Svenskt jordbruk står för god djuromsorg, säker mat, öppna landskap, miljöhänsyn och arbetstillfällen. Jordbruket spelar även en viktig roll i omställningen till ett hållbart samhälle och är bland de bästa i världen när det exempelvis gäller låg och ansvarsfull antibiotikaanvändning, liten förekomst av salmonella, god omsorg om djuren samt klimatpåverkan. När det gäller användningen av växtskyddsmedel har Sverige i dag en låg risk, låg användning och låg intensitet av växtskyddsmedel jämfört med andra EU-länder. För att upprätthålla de här högre kraven i ett internationellt perspektiv måste politiken vara långsiktig och få ett ökat fokus på att konkurrenskraften ska stärkas. Utan ett lönsamt och hållbart jordbruk finns inga förutsättningar att på längre sikt producera svensk mat eller att nå målen i den svenska livsmedelsstrategin om en ökad matproduktion. Utan ett motståndskraftigt svenskt jordbruk har vi också sämre förutsättningar att klara oss i händelse av en kris eller krig.

Ökad motståndskraft i en orolig tid

Den ryska fullskaliga invasionen av Ukraina i februari 2022 visar på att svensk beredskap behöver byggas upp när det finns möjlighet. Och här har de svenska gröna näringarna en nyckelroll. Det är också en av anledningarna till att Centerpartiet under våren 2022 i riksdagen drivit igenom ett omfattande krisstöd till svenskt jordbruk som totalt uppgår till över tre miljarder kronor.

I alltför många år har Sverige blundat för att många av våra viktigaste baslivsmedel importeras och att inte heller de insatsvaror som svenskt jordbruk är beroende av produceras i Sverige. Det är inget bra utgångsläge i händelse av en kris eller krig. Centerpartiet anser därför att den nationella livsmedelsstrategin måste uppdateras och kompletteras med perspektivet försörjningstrygghet och -förmåga. I en kris- eller krigssituation räcker det inte att vi kan producera mycket mat om vi inte samtidigt kan säkra jordbrukets transporter, insatsvaror och kompetens med mera. Hela kedjan måste hänga ihop för att maten ska hamna på tallriken och det perspektivet saknas i dag i livsmedelsstrategin.

Centerpartiet anser även att livsmedelsstrategins breddade inriktning ska prägla genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitikens. Prioriteringarna inom den strategiska planen 2023–2027, som totalt har en budget som uppgår till 60 miljarder kronor över fem år, måste därför ses över och den svenska regeringen bör redan nu förbereda den europeiska kommissionen på detta för att underlätta en kommande ändring av den strategiska planen.

Stabil tillgång till gödsel

Sverige har ett moraliskt ansvar att stärka sin försörjningstrygghet när det gäller både livsmedel och insatsvaror. Kriget i Ukraina har inför kommande odlingsår ökat risken för att användningen av mineralgödsel kommer att minska p.g.a. höga världsmarknadspriser. Det vore en oroande utveckling eftersom en ansvarsfull gödselanvändning har stor betydelse för hur mycket spannmål, potatis och morötter m.m. vi kan skörda varje år. Den senaste tidens höga priser förklaras i hög grad av beroendet av Ryssland. Dels härstammar en del av den mineralgödsel vi importerat direkt från Ryssland och dels är den beroende av ryska råvaror och naturgas, som används vid framställningen.

Svenskt jordbruk är redan i världsklass när det gäller att hushålla med gödsel. Det kan vi tacka Sveriges bönder för och rådgivningskampanjer som Greppa näringen. Dessa rådgivningsinsatser måste fortsätta och fler jordbrukare behöver nås av den senaste kunskapen och tekniken inom området, bland annat precisionsodling. Sverige måste även bli bättre på att öka återföringen av fosfor och kväve från avloppssystemen. Sett till mängderna det rör sig om, särskilt i storstadsregionerna, är avloppsflödena en av våra viktigaste allierade på vägen mot ett minskat ryskt gödselberoende. Regeringen bör därför snarast fatta beslut om etappmål till år 2030 om att återföringen av fosfor och kväve från avloppssystemen till livsmedelsproduktionen ska ligga på 70 procent för fosfor och 20 procent för kväve. Det är höga men inte orealistiska målsättningar.

Den största producenten av mineralgödsel till den svenska marknaden har i dag sina produktionsanläggningar för kväve, fosfor och kaliumgödselmedel i bland annat Norge, Tyskland och Australien. Givet säkerhetsläget finns det ett strategiskt intresse för Sverige att verka för en inhemsk produktion av mineralgödsel, t.ex. genom ökad

forskning eller utvecklingsinsatser som Industriklivet. Redan i dag pågår en spännande omställning till fossilfri kväve-mineralgödsel i Norge, som Sverige skulle kunna följa efter. Även statliga LKAB har planer på att utvinna kadmium- och fossilfri fosfor ur sina malms biprodukter.

Minskat fossilberoende

Ett minskat fossilberoende inom svenskt jordbruk är nödvändigt av såväl klimat- som säkerhetsskäl. Svenskt jord- och skogsbruk kan med rätt förutsättningar bli vinnare i den omställningen. Bibehållen reduktionsplikt samt investeringar i produktionsanläggningar för biodrivmedel påskyndar denna utveckling. Centerpartiet vill dessutom slopa skatten på biodrivmedel som blandas in i fossila drivmedel samt verka för en tioårig skattebefrielse för rena biodrivmedel.

Genom januariavtalet tillsatte regeringen på Centerpartiets initiativ en utredning för att utveckla och stödja ett fossiloberoende jordbruk. Utredningen presenterades i juli 2021 (SOU 2021:67) och har som huvudförslag att genomföra en grön skatteväxling där ett jordbruksavdrag införs och växlas mot en utfasning av den återbetalning av diesel-skatt som jord-, skog- och vattenbrukets företag kan ansöka om. Utredningen föreslår också att det ska införas en s.k. biopremie för rena biodrivmedel. Den ska syfta till att utjämna den prisskillnad som i dag finns mellan fossila och förnybara drivmedel. Centerpartiet anser att det är viktigt att utredningens förslag blir verklighet. En grön omställning av svenskt jordbruk förutsätter långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel som kan bidra till att nå både klimatmålen och målen enligt livsmedelsstrategin. Det har även betydelse för att minska sårbarheterna i livsmedelskedjan och bidra till en högre försörjningsförmåga.

Sänkta kostnader och minskade administrativa bördor

I dag är lantbrukarnas och livsmedelsföretagens myndighetskontakter många, regelverken snåriga och handläggningstiderna långa. Med modernisering och digitalisering av tillståndprocesser, och med förtydligade uppdrag till myndigheter, kan den administrativa bördan på böndernas axlar minska. Myndigheterna bör därför intensifiera sitt arbete för att digitalisera tillståndprocesserna inom de gröna näringarna och underlätta för stödmottagarna genom en ökad samordning. Ökad samordning mellan myndigheter kan bland annat bidra till att förenkla lantbruksföretagens uppgiftslämnande.

Den nationella livsmedelsstrategin var ett viktigt steg för att förenkla för företagen, stärka svenska livsmedelsföretags konkurrenskraft och öka svensk livsmedelsproduktion. Centerpartiet presenterade över 90 egna förslag för att stärka livsmedelskedjan i samband med att livsmedelsstrategin antogs. För att ta till vara Sveriges fulla potential som ett mat- och dryckesland måste fokus vara på att skapa en innovativ, hållbar och lönsam livsmedelskedja.

Ett led i att förenkla företagandet inom livsmedelskedjan är att kontinuerligt se över reglerna och tillämpningen för små och nystartade företag. På så sätt är det möjligt att snabbare identifiera och åtgärda brister som inte fungerar. Små livsmedelsföretag behöver också stöttning i form av rådgivning för att komma runt byråkratiska hinder kring att starta och utveckla sin verksamhet. Om konkurrenskraften och tillväxten ska

öka i hela livsmedelskedjan behöver berörda myndigheter arbeta för att den övergripande målsättningen med livsmedelsstrategin uppfylls. Byråkrati och långa handläggningstider hämmar utvecklingskraften inom livsmedelskedjan.

I juni 2022 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande till regeringen att miljöbalken borde förändras i en riktning där jordbruket benämns som miljöpåverkande verksamhet i miljöbalken istället för som miljöfarlig verksamhet. En sådan förändring skulle både sända en viktig signal till landets lantbruksföretag att deras insatser är uppskattade samt bidra till att förenkla företagens tillståndsprocesser. Med dagens definition om miljöfarlig verksamhet ställs motsvarande krav på en mjölkbonde med fler än 400 djurenheter som på företag som ägnar sig åt gruvtäkt eller annan tung industri. Det är inte rimligt och Centerpartiet anser därför att det är viktigt att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag på konkreta förändringar i miljöbalken som kan underlätta för berörda företag i deras myndighetskontakter och därigenom bidra till en ökad matförsörjning. Parallellt med detta behöver regeringen arbeta vidare med att påskynda tillståndsprocesserna generellt.

Svenska köttföretag har fått ökade kontrollkostnader sedan Livsmedelsverket infört en ny avgiftsmodell som baseras på kostnadstäckning istället för en fast avgift. Centerpartiet anser att regeringen behöver se över hur avgiftsmodellen kan differentieras så att den antingen riktas mot företag med liten produktion eller företag med god regel- efterlevnad.

Moderniserat strandskydd

I utredningen om ett differentierat strandskydd (SOU 2020:78) föreslogs det att en ny utredning skulle tillsättas som skulle undersöka de olika undantagen för de areella näringarna i strandskyddslagstiftningen. De areella näringarna har genomgått stora förändringar under den tid som nuvarande strandskyddsbestämmelser har funnits och Centerpartiet anser att lagstiftningen inte matchar dagens verklighet på landsbygden. Många näringsidkare bedriver i dag samtidigt ett flertal olika typer av verksamheter, något som ofta är en nödvändighet för en levande och hållbar landsbygd. Som belysande exempel kan konstateras att ostronskörd har klassats som en areell näring och därför har en enkel brygga och en förrådsbod som behövs för ostronverksamheten undantagits från strandskyddsreglerna. Däremot har musselodling jämförts med fiskodling och därför krävt dispens och en omfattande tillståndsprocess för den enskilde näringsidkaren. Att samtidsanpassa och modernisera regelverket kring de areella näringarna bör därför vara prioriterat.

Tillåten gårdsförsäljning

Centerpartiet har under många år drivit frågan att lokala producenter av öl, vin och andra alkoholhaltiga drycker ska ges möjlighet att sälja en mindre volym till besökare i samband med visning, provsmakning eller övernattnings. I december 2021 presenterades utredningen En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95). Den visar att gårdsförsäljning inte äventyrar folkhälsan, att det är förenligt med EU-lagstiftning och att Systembolagets monopol inte hotas. Centerpartiet anser därför att det är på tiden att gårdsförsäljning blir verklighet i linje med utredningens förslag. Gårdsförsäljning är ett sätt att stärka besöksnäringen och måltidsturism i hela

landet. Det är också ett sätt att utveckla Sverige som mat- och dryckesproducerade land. Sverige är det enda landet i EU där gårdsförsäljning av vin och öl inte är tillåtet.

Effektivt genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken

Det svenska jordbrukets utveckling styrs i hög utsträckning av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Det gör det angeläget att Sverige är en aktiv röst i de samtal och förhandlingar som förs på europeisk nivå. Centerpartiet vill att EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska bli mer marknadsorienterad och styra tydligare mot en hållbar riktning. Politiken måste bli enklare och mer resultatorienterad, där insatser för ökad konkurrenskraft kan förenas med insatser för våra miljö- och klimatutmaningar.

De oacceptabelt stora förseningar som kännetecknade utbetalningarna av jordbruksstöd 2014–2022 får inte upprepas när den nya jordbrukspolitiken träder i kraft 2023. Regeringen måste säkerställa att myndigheterna har de förutsättningar som behövs för att betala ut stöden så snabbt som regelverken tillåter och att de nationella regelverken och rutinerna inte går längre än nödvändigt. Många som verkar inom de gröna näringarna är småföretagare med små marginaler och pressad likviditet. För dem är det avgörande att myndigheters agerande är förutsägbart. Finns det ingen förutsägbarhet riskerar inte bara enskilda att hamna i kläm, utan det riskerar även att skada förtroendet för våra ansvariga myndigheter.

Den period som påbörjas 2023 kommer att innebära ett antal förändringar jämfört med nuvarande direktstöd och landsbygdsprogram. Bland annat kommer vallstödet att avvecklas, vilket Centerpartiet beklagar. Vallodlingens positiva effekter är oomtvistade. Markstruktur, kolinlagring, minskat växtnäringläckage och en ogrässanerande effekt är några av de mest framträdande fördelarna. Risken är att vallodlingen minskar framöver, och Centerpartiet anser att stödet bör återinföras i någon form.

För att säkerställa en modernisering av svenskt jordbruk kommer det även att behövas en stor budget för investeringsstöd för stärkt konkurrenskraft samt startstöd. Investeringsstöden fyller en viktig funktion för att lantbruksföretagen ska våga investera i nya byggnader och maskiner och startstödet är för många yngre lantbrukare en förutsättning för att de ska vilja etablera sig inom lantbruksnäringen. Det är olyckligt när lantbruksföretag väljer att avstå från, skala ned eller vänta med för samhället angelägna investeringar på grund av att länsstyrelserna på totalen tilldelats en alltför liten budget av regeringen. Det är också problematiskt när en ansökan inte kan prioriteras av länsstyrelsen i en specifik beslutsomgång på grund av högt ansökningstryck och begränsade resurser i den specifika beslutsomgången. Det förfarandet tvingar enskilda företag att vänta flera månader till nästa beslutsomgång för att då eventuellt kunna beviljas medel i konkurrens med andra ansökningar.

Jordbrukets miljö och klimatanpassning

Det svenska odlingslandskapet är inte bara oumbärligt för att trygga vår livsmedelsförsörjning och producera djurfoder, det är också hemvist för en rik biologisk mångfald och ett stort antal arter, varav många på senare år återfunnits på rödlistan över hotade arter. I hög utsträckning är det människan som över århundraden har format de landskapselement som nu utgör den kritiskt viktiga hemvisten och det innebär att den biologiska mångfalden där är beroende av att vi förvaltar och vårdar landskapet på ett

gynnsamt sätt. Det är Centerpartiets mening att det ska vara möjligt att bedriva en lönsam och hållbar livsmedelsproduktion samtidigt som vi bevarar och stärker den artrikedom som finns i och kring odlingslandskapet. Vi skriver mer om det i vår kommittémotion om biologisk mångfald.

Åkermarken är en ovärderlig resurs för Sverige. Tyvärr ser vi att värdefull åkermark exploateras för byggnation av bostäder, industrier och infrastruktur. Givetvis kommer byggnation på åkermark att behöva ske även i framtiden, men bland annat Jordbruksverket pekar i rapporter på att åkermarkens långsiktiga värden ofta får stå tillbaka mot mer kortsiktiga ekonomiska värden. För att åkermarken ska bevaras och exploateringen ska minska så måste skyddet av åkermarken stärkas. Det kan handla om att kraven på beslutsunderlag stärks, och definitionen och motiveringen av vad som utgör ett väsentligt samhällsintresse måste tydliggöras. Därför bör regeringen tillsätta en utredning som tittar på hur kommuner definierar ett väsentligt samhällsintresse och vilka eventuella förändringar och förtydliganden som behöver göras för att tillämpningen ska fungera. Dessutom bör regeringen ge länsstyrelsen i några utvalda län i uppdrag att med stöd av berörda myndigheter såsom Trafikverket, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Boverket kraftsamla med kommuner och andra aktörer för att hitta fungerande metoder för att långsiktigt bevara den värdefulla åkermarken.

I många delar av landet hindras ett rationellt brukande av biotopskydd i olika former, t.ex. stengårdsgårdar eller diken. Givetvis är det viktigt att värna viktiga biotoper, men samtidigt så kan ett alltför stelbent agerande kring dessa biotopskydd leda till att lantbruk läggs ner, vilket kan få till följd att markerna växer igen och annan viktig biologisk mångfald förloras. Under alliansregeringen gjordes åtgärder för att möjliggöra dispens, men detta har inte slagit så väl ut och många lantbrukare beskriver att det fortfarande är svårt att få dispens från biotopskyddet. Därför borde regeringen se över tillämpningen av regelverket och även vidta åtgärder för att göra det lättare för lantbrukare att få dispens för att kunna fortsätta driva sitt lantbruk på ett rationellt sätt. Det kan handla om kompensatoriska åtgärder som att flytta ett dike eller att på något annat sätt kombinera ett rationellt brukande genom åtgärder för biologisk mångfald någon annanstans på brukningsenheten.

Ökade behov av klimatanpassning

Klimatförändringarna innebär stora risker för Sverige. Torka och översvämningar betyder stora produktionsbortfall och behöver därför förberedas för i möjligaste mån. Därför vill vi se mer av klimatinvesteringar i lantbruket. Inom ramen för den strategiska planen 2023–2027 finns förutsättningar för att finansiera insatser såsom anläggande och skötsel av våtmarker och bevattningsdammar samt täckdikning och dränering. Även rådgivningen som rör jordbrukets klimatanpassning kan utvecklas genom den strategiska planen.

Periodiseringsfonder är ett verktyg för att företagare ska kunna jämna ut inkomster mellan bra år och sämre år. Detta är relevant inte minst i lantbruket där skillnaderna mellan åren kan vara stora på grund av väderförhållanden och volatila priser. Skatt betalas inte när vinsterna fonderas utan dras när de tas upp i deklarationen. När de fonderade vinsterna tas upp i deklarationen räknas de dock inte som sjukpenninggrundande, vilket är mycket problematiskt för företagare som drabbas av en sjukdom

eller skada. För Centerpartiet är det viktigt att lantbrukares arbetsvillkor vägs in i utformningen av sjukpenninggrundande inkomst.

Jämställdhet

Inom de gröna näringarna skiljer sig förutsättningarna åt för män och kvinnor. Det framgår bland annat av statistiken om offentligt stöd. Att skillnaderna i offentliga stödinsatser ser så olika ut kan delvis förklaras av ägarstrukturen och av att många jordbruksföretag drivs som familjeföretag. Det kan också förklaras av att kvinnor efterfrågar andra stödinsatser än de som det offentliga erbjuder. Till exempel har det visat sig att kvinnor på landsbygden är mer benägna att söka investeringsstöd till hästverksamhet, restauranger och caféer än till traditionellt jordbruksföretagande. Det finns också skillnader i hur stora investeringar kvinnor planerar för jämfört med män. För att de gröna näringarna ska kunna uppnå sin fulla potential krävs att män och kvinnor ges samma möjligheter att driva och utveckla sina företag. Offentliga stödinsatser behöver därför ta hänsyn till både kvinnors och mäns behov.

Kompetensförsörjningen inom de gröna näringarna

Kompetensförsörjningen inom de gröna näringarna har kommit att bli en av näringens främsta utmaningar. En förklaring är att den är så säsongsbetonad. Till exempel sker skörd under korta men intensiva perioder och många livsmedelsrelaterade företag är därför beroende av tillfälligt anställd kompetent arbetskraft. Att det finns flexibla arbetsformer som möjliggör visstidsanställning och säsongsanställning kan därför vara avgörande för att säkerställa att företag får tillgång till den arbetskraft som behövs. Inom vissa delar av de gröna näringarna, såsom skogsplantering och trädgårdsnäring, är det inte heller ovanligt att utländsk arbetskraft från både andra EU-länder och tredjeländer används. För att underlätta möjligheterna att ta in utländsk arbetskraft vill Centerpartiet att ansökningsprocesserna ska bli bättre anpassade till de gröna näringarnas behov.

Centerpartiet anser att arbetskraftsinvandringen är en stor tillgång för svenskt näringsliv och de gröna näringarnas kompetensförsörjning. Därför värnar Centerpartiet dagens arbetskraftsinvandringsregelverk och anser inte att Tidöavtalets förslag om ett höjt lönegolv för arbetskraftsinvandrare bör genomföras. Att ställa betydligt högre krav än i dag på lönenivå kommer att leda till att företag inom de gröna näringarna får betydligt svårare att hitta rätt kompetens. Exempelvis skulle det påverka tillgången till djurskötare på svenska gårdar. Även tillgången till traktorförare och djursjukskötare skulle försämrats om förslaget genomfördes.

Bättre naturbruksutbildningar och permanentade branschskolor

Yrkes- och lärlingsutbildningar är viktiga för tillväxten, inte minst för de små och medelstora företagen. För att svara mot arbetsmarknadens efterfrågan på duktigt yrkesfolk måste yrkeshögskoleutbildningarna byggas ut ytterligare och gymnasiets yrkes- och lärlingsutbildningar utökas och breddas. Lärlingssystemet måste även kunna erbjudas vuxna, och de som redan har en gymnasieexamen eller akademisk examen ska kunna byta karriär och bli lärling.

Lantbruksnäringen och enskilda gårdar tar redan i dag ett stort ansvar för naturbruksutbildningen genom praktikplatser och medverkan i programråd, men vi måste skapa förutsättningar för att de ska kunna göra ännu mer. Det är branschen som vet vad eleverna behöver kunna och arbetsgivarna behöver därför ges större makt och inflytande över naturbruksutbildningarnas innehåll och kvalitet. Människor, maskiner och djur riskerar att skadas om inte rätt kompetens finns. Att säkerställa att utbildningen ger relevanta rätt kunskaper är därför angeläget.

Det är positivt att riksdagen nyligen fattade beslut om att arbetsmarknadens behov i större utsträckning ska styra planeringen och dimensioneringen av utbildningar inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Kommunerna behöver samverka för att säkerställa ett utbud av utbildning som motsvarar arbetsmarknadens behov och då väga in de utbildningar som bedrivs av fristående huvudmän. Det skapar bättre förutsättningar för de traditionella naturbruksskolorna som i dag ofta drivs av fristående huvudmän och som internat. Utbildningen vid dessa skolor håller oftast en hög kvalitet då de bedriver utbildning med flera olika inriktningar vid ett fullt fungerande lantbruk med stallar, ladugård med mera. Eleverna från dessa skolor får en utbildning som är efterfrågad av näringen. Genom stärkt samverkan mellan kommunerna och skolornas huvudmän kan den långsiktiga driften av de klassiska naturbruksskolorna säkras. Centerpartiet vill slå vakt om de traditionella naturbruksskolorna och stärka samverkan regionalt mellan kommunerna och skolornas huvudmän. Vi vill också reformera systemet för inackorderingstillägg så att skolor som bedriver verksamhet med internatboende inte missgynnas.

Fram till år 2023 pågår en försöksverksamhet med s.k. branschskolor som tar emot elever från hela landet som läser en yrkesutbildning. Det sker under delar av elevernas yrkesutbildning och avser yrkesämnen som gymnasieskolorna och de kommunala vuxenutbildningarna inte har möjlighet att erbjuda på den egna skolan. För närvarande pågår nio försöksverksamheter. Centerpartiet ser en stor potential i att utveckla konceptet med branschskolor. Branschskolor är en underutnyttjad resurs som med rätt förutsättningar kan underlätta företagets kompetensförsörjning så att fler yrkesutbildningar som är efterfrågade på arbetsmarknaden kommer till stånd. Det skulle göra särskilt stor nytta inom naturbruksområdet eftersom det ibland handlar om små yrkesområden som kanske saknar tillräckligt stort elevunderlag för att en huvudman ska kunna anordna hela utbildningen i egen regi. För eleverna innebär det därför förbättrade möjligheter att välja utbildningar där det finns goda möjligheter till inträde och etablering på arbetsmarknaden. Centerpartiet vill att nuvarande försöksverksamhet permanentas och breddas med fler skolor och ämnesområden.

Ett attraktivt lantbruksuniversitet med hög relevans

Utbildning berikar både samhälle och individer. Det är avgörande för att klara kompetensförsörjningen och stärka svensk konkurrenskraft. För de gröna näringarna spelar Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) en särskilt viktig roll. Det är viktigt att såväl grundutbildning som livslångt lärande är tillgängligt och att det finns en nära koppling mellan den högre utbildningen och omgivande samhälle inom de gröna näringarna. Den nya tekniken och digitaliseringen öppnar också upp för fler distansutbildningar som gör högre utbildning tillgänglig för fler, oavsett geografi. Pandemin har visat att det är möjligt att framgångsrikt bedriva distansutbildning inom de flesta områden.

Utbildningsformer som skapar bättre förutsättningar för livslångt lärande bör också gynnas i resurstilldelningen. Exempelvis bör relevanta sommarkurser av fördjupningskaraktär, distanskurser och kurser på halvfart uppmuntras. Centerpartiet vill ha ett resursfördelningssystem där kvalitet och arbetslivsanknytning premieras.

Centerpartiet välkomnar riksdagens beslut att yrkesprogrammen ska innehålla de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskolestudier med rätt för eleverna att välja bort dessa kurser. Det kommer förhoppningsvis att leda till att fler studenter på utbildningarna vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) tidigare har gått en naturbruksutbildning. I dag är det enbart möjligt skaffa sig meritpoäng till högre utbildning via fördjupningskurser i matematik, engelska och moderna språk. Genom att de områdeskurser som fanns tidigare återinförs kommer sannolikt fler studenter på utbildningarna till agronom, djursjukvårdare och veterinär ha praktisk erfarenhet av lantbruk och lantbruksdjur. Det skulle sannolikt öka kvaliteten och anställningsbarheten för de studenter som examineras och öka intresset för naturbruksutbildningarna och deras fördjupningskurser.

Livsmedelsforskning

Centerpartiet anser att det är viktigt att stärka forskningen inom de gröna näringarna och är stolt över de historiskt stora satsningar som nu görs på livsmedelskedjan tack vare det tidigare januarisamarbetet och den senaste forskningspropositionen. Behoven är stora. I jämförelse med andra länder leder bara en liten del av den forskning som sker i Sverige till innovationer och samhällsnytta. Den digitala revolution med ny teknik och artificiell intelligens som pågår i världen kan skapa nya möjligheter inom lantbruket. Potentialen är stor och nya tekniska lösningar och plattformar förändrar arbetssättet som vi i dag känner till det. Det kan öka avkastningen och minska behovet av insatsvaror såsom diesel, växtskyddsmedel och arbetstid för företagen. De tekniska data som i dag finns tillgängliga kan även automatisera myndighetsutövning och stödutbetalningar.

Antibiotika

Antibiotikaresistens är ett av de största globala hoten mot vår hälsa. Många år av hög användning av antibiotika i såväl sjukvård som djuruppfödning har lett till en situation där antibiotikan är på väg att förlora sin effekt. Resistent bakterier kan spridas mellan människor och djur för att sedan spridas i miljön eller via livsmedel. Med ökad resistens kan det bli svårare eller omöjligt att behandla sjukdomar som vi i dag tar för givet att vi lätt ska kunna bli av med.

Det grundläggande problemet är att antibiotika förskrivs alltför generöst, inte minst inom djurhållningen. I Sverige påbörjades arbetet med att minska antibiotikaanvändningen redan på 80-talet och globalt sett är vi i dag bland de länder som använder minst antibiotika inom animalieproduktionen. För att motarbeta utvecklingen av antibiotikaresistens och spridning av resistent bakterier krävs arbete på flera nivåer: lokalt, nationellt, inom EU och globalt, och engagemang och samverkan krävs från flertalet aktörer i samhället. Genom januariavtalet intensifierade Sverige sitt internationella arbete för minskad och ansvarsfull antibiotikaanvändning i djurhållningen globalt. 2022 presenterades utredningen Friska djur behöver inte antibiotika – bättre verkan genom internationell påverkan (SOU 2022:43) med flera förslag inom området som regeringen

bör ta vidare under mandatperioden. Det gäller även det tillkännagivande som riksdagen beslutade om i april 2022 om att regeringen ska verka för ett globalt avtal, regelverk eller liknande för att begränsa användningen av antibiotika.

Utvecklingen av nya antibiotika har saktat ned avsevärt de senaste 20 åren. Bara ett av 16 antibiotika från den tidiga forskningen når klinisk användning. För att kunna möta utmaningarna med den ökade antibiotikaresistensen och utbredningen av multiresistenta bakterier krävs att nya antibiotika utvecklas. Forskningen hindras dels av att det är komplicerat att utveckla nya antibiotika, dels av att läkemedelsbolagen har svårt att skapa lönsamhet i sådan forskning. Fram till 2050 väntas uppskattningsvis minst 15 nya antibiotikapreparat behövas. För att nå det målet krävs både mer grundforskning och fler incitament för att preparaten ska introduceras på marknaden. Centerpartiet vill därför att EU satsar mer på forskning kring antibiotika.

Sunda säkra livsmedel

Sverige har en av världens strängaste djurskyddslagstiftningar. Vi ställer höga krav på våra lantbrukare, vilket också ger resultat. Vi har också Europas friskaste djur och använder i särklass minst antibiotika till djur i EU. Våra kor får gå ute och beta på sommaren och grisar får röra sig fritt. Det goda djurskyddet lönar sig. Men när lagstiftare ställer krav på producenterna att hålla en hög nivå sett till kvalitet, djurvälstånd och dylikt måste även det avspeglas i upphandlingsledet. För att ytterligare stärka de svenska producenternas möjligheter att leverera mat till det offentliga vill vi att kraven vid offentlig upphandling ska främja miljöhänsyn och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå. Det är inte enbart en fråga om att värna det svenska lantbruket utan det handlar även om att se till de mervärden som skapas i form av arbetstillfällen, spårbarhet i livsmedelskedjan samt vetskap om låg risk för utveckling av antibiotikaresistens eller fynd av andra ämnen. Det är inte heller bara en fråga om djurskydd utan även en fråga om folkhälsa och möjligheten att fortfarande bota sjukdomar med antibiotika i framtiden. Riksdagen beslutade i juni 2022 om ett tillkännagivande till regeringen om att vidta ytterligare åtgärder, såväl nationellt som på EU-nivå, för att möjliggöra och säkerställa att det vid offentlig upphandling enbart ska köpas in livsmedel som har producerats i linje med svenska djurskydds- och miljökrav. Centerpartiet anser att det är angeläget att regeringen vidtar sådana åtgärder senast under 2023. Det är inte rimligt att en så stor andel av den offentliga maten i dag inte producerats på ett sätt som motsvarar de minimikrav som ställs på den svenska livsmedelsproduktionen.

Vid offentlig upphandling bör även varor från lokala leverantörer och producenter i högre utsträckning främjas. Att använda lokala råvaror är gynnsamt för arbetstillfällen i bygden och skapar möjligheter att besöka den lokala gården för att öka förståelsen för och kunskapen om livsmedelsproduktionen. Främjandet kan ske genom att en ansvarig myndighet tillhandahåller information om upphandlingsförfarandet eller vilka krav som förenklar för producenter att vinna upphandlingsprocesser.

Produkters ursprung är enligt konsumenterna en viktig faktor i valet av mat. Det är också ett sätt att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft. På nationell nivå bör principen vara frivilliga märkningar, men i det offentliga köket och på restauranger bör köttets ursprung synliggöras. Det är något som Centerpartiet varit pådrivande för genom det tidigare januariavtalet och i augusti 2022 meddelade regeringen att Sverige inom

kort kommer att göra en anmälan till EU-kommissionen om nationella bestämmelser gällande ursprungsinformation för kött på restauranger. Centerpartiet välkomnar det beslutet och delar bedömningen att det är en viktig signal som visar Sveriges inriktning för alla konsumenters rätt att få information om köttets ursprung vare sig man handlar det förpackat i butik eller äter det på restaurang.

Det organiserade livsmedelsfusket är ett växande problem i Sverige. Varor säljs under falskt namn och märks om med nytt bästföredatum och livsmedelsverksamheter drivs utan registrering. I ett försiktigt antagande bedömer Livsmedelsverket att ungefär tre procent av den totala försäljningen av livsmedel och drycker i Sverige utgörs av förfalskade livsmedel eller förluster på grund av livsmedelsbedrägerier. År 2018 motsvarade detta totalt 8,9 miljarder kronor. Den kommunala livsmedelskontrollen säkerställer att konsumenter får säker mat och säkert dricksvatten och inte blir lurade i fråga om matens innehåll. När fusket organiseras och rör sig över både kommun- och landsgränser krävs dock helt andra arbetsmetoder än vad dagens livsmedelskontroll har att tillgå. För att motverka den här utvecklingen krävs krafttag på nationell nivå. Därför vill Centerpartiet inrätta en nationell kontrollstyrka med fokus på systematiskt livsmedelsfusk. Efter påtryckningar från Centerpartiet tillsatte den tidigare socialdemokratiska regeringen en utredning om livsmedelsfusk som ska hålla på till februari 2024. Centerpartiet sätter höga förhoppningar till att utredningen kommer att presentera förslag på hur en kontrollstyrka kan organiseras och att regelverket är ändamålsenligt kring gränsdragningen mellan nationella och kommunala insatser.

Djurskydd

Svenska livsmedelsproducenter är världsledande på djurhälsa, har en restriktiv användning av antibiotika i djurhållningen och producerar mat på ett klimatsmart och miljövänligt sätt. Centerpartiet vill att Sverige fortsätter att verka för ett starkt djurskydd på nationell och internationell nivå som bidrar till att djuren är friska, har det bra och kan bete sig så naturligt som möjligt. Tyvärr kan svenska lantbrukare inte alltid ta betalt för det mervärde som exempelvis betande djur ger upphov till i form av öppna landskap och stärkt biologisk mångfald. Regelbördan inom djurskyddsområdet behöver därför minska utan att det för den skull tummas på omsorgen om våra djur. Bland annat finns det flera aspekter kring djurskyddslagen som behöver ses över och förbättras. Det händer att djurägare blir felaktigt bemötta vid kontroller och ibland blir djurskyddskontrollanter utsatta för hot och våld vid besök. Inget av detta är acceptabelt. Därför vill Centerpartiet att tillämpningen av djurskyddslagen ses över samtidigt som rättssäkerheten upprätthålls vid djurskyddskontroller.

Många animalieproducenter i Sverige uppger att man känner oro i kontakten med länsstyrelsens djurskyddskontroller. Förutom att enskilda tjänstemän har stor påverkan på enskilda företag, så finns det också stora variationer mellan länen i bedömningar vid kontroller. För att följa upp tillämpningen av djurskyddslagen vill Centerpartiet att Jordbruksverket får bemyndigande att utföra revision på länsstyrelsernas arbete med djurskyddskontroller. Med ett mer målstyrt regelverk så blir det än viktigare med kontrollanter som har kunskap om och erfarenhet av lantbrukets djur för att kunna göra kloka avvägningar, där både djurägare och kontrollanter kan känna ömsesidig respekt och trygghet. Regeringen bör därför titta på fördelar och nackdelar med att samla djurskyddskontrollen i en egen organisation för att säkerställa rättssäkra och likvärdiga

kontroller i hela landet. För att det ska bli en objektiv bedömning av djurförbud eller näringsförbud är det bäst att tingsrätten tar beslut om detta. Genom att besluten flyttas från tillsynsmyndigheten blir bedömningen mer opartisk.

Smuggling av sällskapsdjur, framför allt hundar, är ett brott som ökade under pandemin och det behövs politiska krafttag för att beivra denna verksamhet som medför ett stort lidande för djuren och som dessutom hotar svensk folkhälsa genom spridning av rabies m.m. Kunskapen om djursmuggling måste därför öka hos relevant personal vid Tullverket och myndigheten behöver även säkerställa att denna kompetens finns tillgänglig vid de större gränspassagerna. Samverkan mellan Tullverket, Jordbruksverket, länsstyrelserna, Skatteverket och Försäkringskassan behöver även stärkas för att identifiera och stävja organiserad smuggling. Veterinärer måste även ha möjlighet att anmäla misstanke om illegal införsel. I dag står dataskyddsförordningen (GDPR) samt veterinärernas tystnadsplikt och sekretess i vägen för det. Riksdagen beslutade i april 2022 om flera tillkännagivanden till regeringen om hundsmuggling som bland annat rörde åtgärder för ökad myndighetssamverkan samt veterinärers möjligheter att anmäla misstänkt illegal införsel av djur. Centerpartiet anser att regeringen snarast bör leverera på dessa tillkännagivanden.

Sverige har hårda krav och tillsyn när det gäller djurtransporter, och det är vi stolta över. Det har dock uppdagats flera fall av ovärdiga transporter av levande djur inom EU. Trots att det finns regler kring djurskydd i EU efterföljs inte dessa av alla medlemsstater. Kontrollen av hur medlemsstater efterlever EU-regelverket kring djurskydd bör därför förbättras eftersom alla skärpningar av regelverket blir tandlösa om inte efterlevnaden säkerställs. Osäkra resor till tredjeländer bör vara helt förbjudna om det inte går att garantera säkra djurtransporter.

Även om det svenska djurskyddet är betydligt bättre än i resten av EU så finns det fler förbättringar som kan göras. Centerpartiet vill se fler djurväl-färdsprogram där bland annat branschorganisationer, slakterier, handelskedjor och producenter arbetar tillsammans. Centerpartiet ser bland annat behov av att kontrollsystemen för svenska slakterier moderniseras genom nya digitala hjälpmedel. För att konkurrenskraften för de gröna näringarna ska bli bättre behövs rimliga spelregler inom Europa. Därför välkomnar Centerpartiet arbetet med en ny och generell djurskyddslagstiftning på EU-nivå som ser till så att det EU-gemensamma djurskyddet lyfts till minst svensk nivå. Det gör också att alla konsumenter kan lita på den mat vi konsumerar.

Märkning av katter

Riksdagen beslutade i mars om ett nytt obligatoriskt krav på att kattägare ska märka och registrera sin katt, liknande det system som i dag finns för hundar. Syftet med förändringen är att värna om katterna och höja deras status som sällskapsdjur. Jordbruksverket är den myndighet som har i uppdrag att implementera den nya lagstiftningen. Som en del i det arbetet håller myndigheten på att bygga upp en ny e-tjänst, som beräknas öppna i mitten av januari 2023.

Uppskattningsvis finns det ungefär 1,4 miljoner katter i Sverige fördelat över fler än 700 000 hushåll. Att samla in uppgifter från alla kattägare kommer att bli en stor uppgift och det är tveksamt om den lilla klick kattägare som missköter sig kommer att bry sig om att märka och registrera sin katt eller sina katter.

Det myndighetsregister som Jordbruksverket håller på att ta fram utvecklas trots att en ökande andel av kattägarna redan i dag väljer att märka och registrera sina katter på frivillig väg. Cirka 60 procent av landets katter bedöms vara märkta och ungefär 30 procent av dessa katter bedöms finnas i något av kattorganisationernas SVERAK:s och SKK:s register. Centerpartiet anser att nyttan med den nya lagstiftningen understiger den byråkrati som kravet på märkning för med sig. Även den myndighet som kommer att vara ansvarig, Jordbruksverket, har varit kritisk till den nya lagstiftningen. Därför vill vi att riksdagen river upp den nya lagen om obligatorisk märkning och registrering av katter till förmån för dagens system med frivillig märkning, där vi också ser en positiv trend.

Trygghet för lantbrukare

Problemet med brott som begås mot djurhållande företagare och deras anställda har de senaste åren eskalerat. Från att främst ha drabbat pälsdjursuppfödare omfattar trakasserierna i dag alla djurproducerande verksamheter inom lantbruket, ridskolor, pälsnäringen, forskningsanläggningar, myndigheter, eftersöksjägare med flera. Var fjärde lantbruksföretagare känner i dag oro över att utsättas för hot och trakasserier av militanta djurrättsaktivister.

Rapporterna om hot och trakasserier mot lantbrukare är oroande. Tryggheten för de människor som är verksamma inom de gröna näringarna måste tas på allvar. Det behövs kraftfulla insatser mot denna typ av våldsbejakande rörelser.

Tack vare Centerpartiet fattade riksdagen 2022 beslut om skärpt lagstiftning för hemfridsbrott och olaga intrång på lantbruk, som började gälla den 1 juli. Ett viktigt steg i kampen mot den djurrättsrelaterade brottsligheten och för att stärka skyddet för Sveriges djurbönder. Samtidigt uppmanade riksdagen regeringen att vidta åtgärder för att öka kunskapsunderlaget kring omfattningen, införa en särskild brottskod och stärka skyddet för till exempel eftersöksjägare. Det är viktigt att den skärpta lagstiftningen följs upp för att säkerställa att den får avsedd effekt.

Hästnäringen

Hästnäringen har under de senaste årtiondena blivit allt viktigare för våra öppna landskap. Hästen spelar en stor roll för både företagande inom de gröna näringarna och rekreation, där båda delarna är viktiga för det svenska samhället. Sveriges hästföretagande är den femte största produktionsgrenen och den vanligaste företagsformen bland kvinnor inom de gröna näringarna. Hästen som fritidssysselsättning utgör en viktig mötesplats och koppling mellan stad och land. Den svenska hästuppfödningen står för både ett öppet landskap och företagande som är kopplat till hästnäringen, vilket möjliggör att människor kan utöva sport, erbjudas friskvård och ta del av upplevelse-baserade aktiviteter.

Hästnäringens nationella stiftelse (HNS) har funnits i 30 år och har sedan grundandet haft i uppdrag att hantera nationella frågor med koppling till hästhållning och med särskilt fokus på utbildning, avel och uppfödning. Bland annat har HNS arbetat framgångsrikt med att utveckla Hästnäringens Riksanläggningar: Flyinge, Ridskolan Strömsholm och Wången. Så länge det fanns ett spelmonopol finansierades HNS, liksom trav- och galoppsporten, av att de fick del av intäkterna från spelet på hästar.

Den finansieringslösningen upphörde att fungera för flera år sedan när spelmarknaden omreglerades, och i dag saknar det som ryms under HNS paraply och riksanläggningarnas verksamhet en robust och långsiktig finansiering. Det skadar den breda hästnäringen och behöver därför snarast hanteras.

För att underlätta för hästnäringen vill Centerpartiet att reglerna för byggande av djurstallar förenklas och att regelverket för tillstånd för hästhållning, som i dag är ett extra regelverk som tillämpas för hästhållning som sker yrkesmässigt eller i större omfattning, ses över. Målet ska vara ett målstyrt och flexibelt regelverk för att ge utrymme för utvecklat hästföretagande.

Jordbruket har i dag undantag från strandskyddet men hästföretagen särbehandlas. Byggnader, anläggningar och anordningar som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet är i dag undantagna från strandskyddsbestämmelserna. Beklagligt nog gäller inte dessa regler för hästnäringen, vilket innebär problem vid bland annat stängsling och betesmarker nära vatten. Det är möjligt att få dispens, men det är mycket svårt då lagen endast tillåter ett fåtal särskilda skäl för undantagstillstånd. Centerpartiet föreslår att undantagen bör omfatta hästnäringen precis som andra areella näringar.

Riksdagen beslutade under 2022 att konsumentköplagen ska ändras så att det blir större skillnad på köp av djur och köp av materiella varor. Tidigare har hela bevisbördan legat på säljaren de första sex månaderna, vilket innebär att företag verksamma inom hästnäringen blir återbetalningsskyldiga även om en häst vansköts av den nya ägaren. Centerpartiet välkomnar lagändringen men hade föredragit om köp av levande djur behandlades separat i köplagen. Det skulle skapa större trygghet för både köpare och säljare men också minska risken för att djur far illa på grund av långdragna processer. På grund av dessa risker är det viktigt att de beslutade förändringarna av konsumentlagen följs upp, så att djur inte riskerar att lida av en dysfunktionell lagstiftning.

Fiskenäringen

Sverige har med sin långa kust och stora tillgång på vatten goda förutsättningar för att öka och utveckla det hållbara vattenbruket och det småskaliga fisket. Fisk är ett livsmedel som innehåller många näringsämnen som vi människor behöver för att må bra och när den fiskas ur havet sker ett önskvärt uttag av kväve och fosfor. Ur ett sysselsättningsperspektiv har fisket en stor potential för fler arbetstillfällen på den svenska landsbygden vad gäller både odling och produktion och även i förädlingsleden. Det småskaliga svenska kustnära fisket är i dag hotat, och en del av problematiken ligger i svårigheter med regler kring arbetsredskap, lönsamhet och krånglig byråkrati. De senaste årens beslut om ett mycket begränsat fiske i Östersjön innebär extra stora prövningar för våra fiskerinäringar och kustsamhällen.

Ett framgångskoncept för många fiskare är att diversifiera sin verksamhet. Flera har startat gårdsbutiker eller rökerier och driver restauranger eller caféer. Enkla regler, smidiga tillståndprocesser och bra dialoger med tjänstemän på myndigheter är viktiga förutsättningar för att fiskare ska kunna utöka sina verksamheter, något som Centerpartiet länge förespråkat.

Vattenbruk

Vattenbruk, både på land och i havet, har en stor potential när det gäller att skapa jobb och tillväxt i hela landet samtidigt som dessa företag kan leverera klimatsmart mat. Tyvärr beskriver många företag att regelverk och tillståndprocesser i dag gör det dyrt, osäkert och komplicerat att starta vattenbruk i Sverige. I vissa fall har det gått så långt att företagen överväger att istället flytta sina etableringar till Norge eller Danmark då processerna går snabbare där. Centerpartiet ser en stor potential i vattenbruk som en framtidsnäring, men då måste regelverken bättre anpassas till dessa näringars förutsättningar så att denna bransch kan fortsätta att växa.

Landbaserade fiskodlingar har stor potential att växa i Sverige. Till skillnad från i våra nordiska grannländer är fiskodling mindre vanligt i Sverige. För att möta hoten om att världens hav utarmas på fisk kan vattenodlingen vara en lösning. Med utgångspunkt i ett miljövänligt produktionstänk, i form av slutna kretslopp och vegetarisk föda istället för fiskmjöl, kan fiskodling bli ett hållbart sätt att producera fisk. För att ta vara på potentialen som finns i denna produktionsgren behövs det mer forskning som kan bidra till nya innovationer och verka kunskapshöjande, och de regelverk och tillstånd som gäller för landbaserat vattenbruk behöver kraftigt förenklas och effektiviseras. Att det finns tillgång till investeringsstöd för landbaserat vattenbruk är av betydelse för att potentiella investerare ska vara villiga att förverkliga sina investeringsplaner.

För vattenbruk är tillståndprocessen i dag närmare sex år, vilket hämmar utvecklingsmöjligheterna för vattenodlingar. När en företagare väl har fått ett tillstånd gäller detta enbart i fyra år. För att det långsiktigt ska gå att satsa på vattenbruk behöver tillståndprocessen kortas ner och tillstånden förlängas. En problematik som ofta lyfts kring vattenodlingen är att fiskarna är extra känsliga för sjukdomar. Sverige har dock ett bra smittskyddsläge inom vattenbruket. Det är viktigt med god hygien i anläggningen för att minska risken för sjukdomar. Om Sverige ska satsa på vattenbruk så behövs ett fiskhälsoprogram för vattenodlingar som motverkar och begränsar antalet sjukdomar inom vattenodlingen. Det finns även behov av att höja kunskapen hos handläggare som handlägger ärenden om vattenbruk, exempelvis landbaserad fiskodling.

För att utveckla vattenbrukets konkurrenskraft nationellt och internationellt behöver skrivningarna om nya livsmedel i miljöbalken uppdateras. Eftersom vattenbruket klassas som miljöfarlig verksamhet måste företagen söka dispens för sin verksamhet och kan bara odla särskilda livsmedel. Först då regelverken i miljöbalken uppdateras möjliggörs odling av nya livsmedel såsom alger och sjöpungar på samma villkor som gäller för musslor, kräftor och fisk. Det finns i dag ett undantag från att söka tillstånd för vattenverksamhet, för de odlingar som redan lyder under livsmedelslagstiftningen. På så sätt undviks en dubbellagstiftning om verksamheten. För att säkerställa en acceptabel miljöpåverkan planeras odlingar i förväg genom odlingstillstånd som erhålls från länsstyrelsen. Detta smidiga system gör det enkelt att starta musselodling i Sverige. Men för ny innovativ akvakultur som alg- och sjöpungsodling gäller inte detta undantag i dag enligt miljöbalken.

Ett effektivt sätt att stärka den marina artrikedomen och på ett naturligt sätt minska övergödningen i Östersjön och Västerhavet är att främja anläggandet och förvaltningen av blå fånggrödor. De vanligaste typerna av blå fånggrödor är mussel- och sjöpungsodlingar men även vissa typer av alger och sjögräs förekommer. Dessa arter som finns naturligt i de bågiga haven suger upp kväve och fosfor och bidrar till naturlig vattenrening samt har positiv påverkan på de kringliggande ekosystemen. Därtill är de

också värdefulla i form av produktion av förnybart biobränsle, gödsel och livsmedel samt har stor potential att stärka blå näringsverksamheter och skapa nya arbetstillfällen i mindre kustnära samhällen. Dock behövs det ytterligare incitament för att stimulera denna näringsgren, hitintills har den överlag mest funnits i pilotskala eller i mindre omfattning. Centerpartiet vill utreda hur befintliga miljöersättningar kan effektivieras och öka till de näringsverksamheter som vidtar åtgärder som renar vattendrag och haven. I dagsläget går det inte att få stöd för detta inom jordbrukspolitiken som det går för andra typer av fånggrödor på land. Därutöver vill vi se över de regelverk och den lagstiftning som gäller för odlingen av blå fånggrödor; i dag missgynnas vissa typer av odlingar genom att de klassas som miljöfarlig verksamhet och tyngs ner av långa och komplicerade tillståndsprocesser. Det är angeläget att dessa ses över grundligt för att undanröja existerande hinder.

Ett särskilt prioriterat område för förstärkta insatser är anläggandet och restaureringen av ålgräsängar i grunda havsvikar och kustnära havsområden. Dessa ängar är viktiga och produktiva livsmiljöer för många arter av djur och växter och fungerar som uppväxtområden för fisk. Dessvärre har deras ekologiska status försämrats under många års tid till följd av föroreningar, hårt fiske och hård exploatering av skyddsvärda områden. Samtidigt har det på senare år vidtagits ett antal lovande pilotprojekt som uppvisar goda resultat vad gäller att återställa ålgräsängar och den lokala marina artrikedomen. Centerpartiet vill se att dessa insatser skalas upp och utförs i fler områden. Riksdagen beslutade om en sådan översyn i ett tillkännagivande till regeringen i maj 2022.

Stärkt insjöfiske, småskaligt kustnära fiske och regionalt fiske

Fisket spelar en viktig roll i många svenska samhällen. Förutom att det bidrar till arbetstillfällen, lokalt företagande och besöksnäringen bidrar det även till bevarandet av kulturhistoriska värden och identiteten som fiskarsamhällen. Dessa beståndsdelar är avgörande för att bevara levande landsbygds-, kust- och skärgårdssamhällen runt om i Sverige. Svenskt yrkesfiske går därmed hand i hand med den nationella livsmedelsstrategin som syftar till att åstadkomma en ökad och hållbar produktion av mat som ska leda till fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Till skillnad från i dag behöver genomförandet av livsmedelsstrategin ta ett tydligare grepp om fiskets hela förädlingskedja, d.v.s. inte bara fokusera på primärproduktionen. Ett sådant tillkännagivande beslutades av riksdagen i mars 2022. Det är angeläget att regeringen arbetar i enlighet med denna uppmaning.

Lösamheten inom yrkesfisket behöver förbättras och det förutsätter långsiktiga fungerande företagsvillkor för fisket och förenklade regler. Centerpartiet vill inrätta ett nationellt fiskepolitiskt program så att insjöfisket, det kustnära och småskaliga fisket och det regionala fisket kan utvecklas. Vi vill också förbättra företagsvillkoren för yrkesfiskarna, bland annat genom att se över lagarna kring tillåtna fiskeredskap samt genom att korta de generellt alltför långa handläggningstiderna. Regler och administration behöver stå i proportion till den verksamhet som bedrivs. Även insatserna för utbildning, innovation och företagsutveckling behöver stärkas. Centerpartiet är även medvetet om de problem som finns kopplade till skarv och säl. Vi skriver mer om detta i kommittémotionen En hållbar jakt.

Det svenska fisket regleras i dag av EU-direktiv samt beslut från framförallt Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Kustfisket har svårt att hävda sig på bekostnad av det storskaliga fisket, vilket leder till att fisken i regel av marknads-ekonomiska skäl hamnar i ett fåtal storskaliga produktionsanläggningar snarare än i lokalsamhället och att samhällsnyttan på så sätt inte blir optimal. Genom en förvaltningsmodell som i större utsträckning styr mot fler lokala landningar av fisk så ges utrymme för de lokala och regionala aktörerna att se till så att fisket i kustområdena växer sig starkare. En annan sak som skulle stärka det lokala fiskets konkurrenskraft vore att myndigheterna medgav att fiskare fick kvoter tilldelade av både pelagiskt och demersalt fiske och inte som det är i dag – bara av en kvot.

Centerpartiet vill se en utveckling där en ökad andel av den fisk som förs i land går direkt till humankonsumtion. Ett sätt att åstadkomma det är genom ett begränsat industrifiske och att flytta ut trålgränsen till tolv sjömil från baslinjen (territorialgränsen). Efter ett tillkännagivande från riksdagen har Havs- och vattenmyndigheten fått i uppdrag av regeringen att genomföra ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön, i syfte att utvärdera effekterna på sill- och strömmingsbeståndens biomassa samt deras storleks-, bestånds- och åldersstruktur. Centerpartiet välkomnar detta projekt men anser att den alarmerande tillgången till stor strömming motiverar ett mer omfattande grepp där trålgränsen flyttas ut tolv sjömil längs hela Östersjökusten tills vidare. Samråd behöver därtill inledas med våra nordiska grannländer.

Centerpartiet vill också se strängare tag mot skadlig bottentrålning i samtliga svenska vatten. Vi vill införa ett permanent och generellt förbud mot bottentrålning i samtliga svenska vatten, men vi vill att undantag ska kunna tillåtas när det kan ske utan negativ inverkan på havsmiljön. Samtidigt behöver vi förbättra möjligheterna för yrkesfiskare att snabbare ställa om till mer skonsamma fiskeredskap i Sverige och verka för att EU uppdaterar sin förordning om fiskeredskap.

Medelåldern för yrkesfiskare är i dag hög, och hindren för unga eller nya fiskare som vill etablera sig är mycket höga. Det är dyrt att investera i en båt och redskap, det är svårt att få tillstånd och det finns tyvärr en liten framtidstro i branschen, inte minst för de mindre, kustnära fiskarna. Centerpartiet ser fiskenäringen som en viktig näring för Sverige och anser därför att regeringen bör vidta åtgärder som underlättar generationsväxling inom yrkesfisket, t.ex. så att det fortsatt ska vara möjligt att bedriva ett dimensionerat biologiskt hållbart fiske av ål.

Internationellt hållbart fiske

Fiskeripolitiken styrs i dag av den gemensamma havs- och fiskeripolitiken i EU. Många vatten gränsar till många stater och gränsöverskridande samarbete är därför en förutsättning för att kunna ha en bra fiskeförvaltning. Viktiga reformer har gjorts på EU-nivå men Sverige måste fortsätta att driva på för att de fiskekvoter som bestäms av EU ska vara långsiktigt hållbara och att EU varken i sina egna vatten eller i andra vatten i världen bidrar till utfiskning och urholkning av ekosystemen. Centerpartiet vill att kvoter ska beslutas efter vetenskapliga rekommendationer som säkerställer ett hållbart fiskbestånd.

Den alarmerande situationen för fisket i Östersjön kräver särskilt stora försiktighetsåtgärder och fiskekvoterna i detta hav måste bli mer restriktiva. Vi vill förändra hur fiskekvoterna fastställs för Östersjön och det gäller framför allt uppskattningen av maximalt hållbar avkastning (MSY), som behöver beräknas mer försiktigt. De vetenskapliga underlag som i dag används är alltför svaga och osäkra då MSY som koncept är utformat för storskaligt fiske i Nordsjön och Atlanten. MSY hade fungerat bra för Östersjön om det inte hade varit så att Östersjön mådde så enormt dåligt. Det är inte primärt fisket som påverkar fiskbestånden i Östersjön, utan föroreningarna är så stora att enbart MSY inte fungerar när vi tar förvaltningsbeslut för ett fiskbestånd. Principen om MSY är bra – men ifall man inte tar in de största faktorerna för fiskbeståndet som för Östersjön är föroreningar så slår det fel. Därav behövs det en mycket större säkerhetsmarginal som även tar hänsyn till fiskarnas faktiska storlek, Östersjöns mående och reproduktionsförmåga och inte enbart det uppskattade antalet fiskar.

Globalt är överfiske ett stort problem, inte minst för fattiga människor i utvecklingsländer. Sverige bör därför aktivt driva på för hållbart fiske globalt, för att motverka utfiskning samt för att utöka skyddet av hotade marina arter. Centerpartiet och alliansregeringen var drivande när EU:s gemensamma fiskeripolitik reformerades 2014 och utkast blev förbjudet. Hela förändringen var införd 2019. Utkastförbudet innebar att fiskar som fastnar i nät och trålar registreras, landas och räknas av från kvoterna oberoende av deras storlek. Förbudet var en viktig del i arbetet för ett hållbart fiske. Det har dock visat sig att det europeiska utkastförbudet inte följs och det finns ingen fungerande kontroll av hur förbudet efterlevs, något som innebär att svenska fiskare inte konkurrerar på samma villkor som andra medlemsstater. Efterlevnaden av utkastförbudet behöver därför öka. Riksdagen beslutade i mars 2022 om ett tillkännagivande om att regeringen ska verka inom EU för att landningsskyldigheten genomförs och efterlevs i samtliga medlemsstater. Det är viktigt att regeringen arbetar i enlighet med denna uppmaning.

Daniel Bäckström (C)

Stina Larsson (C)

Rickard Nordin (C)

Martin Ådahl (C)

Alireza Akhondi (C)

Ulrika Heie (C)

Helena Lindahl (C)

Elisabeth Thand Ringqvist (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Anders Ådahl (C)

Niels Paarup-Petersen (C)